

TWICKEL BLAD

2
2002

- * Valt er nog te boeren op Twickel?
- * Resultaten van twaalf jaar vlinders tellen
- * Vogels in het retentiegebied Woolde
- * De vroegere windmolens van Twickel
- * Exploitanten hotel De Zwaan boordevol ideeën

TWICKELBLAD

Een gezamenlijke uitgave van:
Stichting Twickel,
Vereniging Vrienden van Twickel.

Het Twickelblad geeft informatie
over de historie en het beheer van
Twickel in al zijn aspecten.

Redactie:

J. Bengevoord (eindredactie)
A. Brunt (eindredactie)
G. Aalderink
M.W.H. Hermanussen
A.H. Schimmelpenninck

Medewerkers aan dit nummer:

H. Gierveld
J. Hakstegen
F. Lohuis
J. Mulder
Y. Rieschke
H. Spijkerman
A.J. van den Tweel
L. ten Voorde
J. van de Woord

Redactieadres:

Redactie Twickelblad
Postbus 2, 7490 AA Delden

Vereniging Vrienden van Twickel
Secretaris J.W. Hakstegen
Muldersweg 11
7491 AZ Delden

Stichting Twickel

Postbus 2, 7490 AA Delden
tel. 074 - 3761309

Het Twickelblad wordt gratis toege-
zonden aan medewerkers van de
stichting Twickel en aan leden van
de vereniging Vrienden van Twickel.

Het lidmaatschap van de vereniging
Vrienden van Twickel bedraagt
14,00 Euro (mits goedkeuring
van de ledenvergadering).

Het lidmaatschap kan worden
aangevraagd bij de secretaris van de
vereniging Vrienden van Twickel.

Inlevering kopij:

vóór 1 september 2002 bij de
redactie van het Twickelblad,
Postbus 2, 7490 AA Delden.
De redactie houdt zich het recht
voor artikelen in te korten en
te redigeren.

Losse nummers à 3,00 Euro zijn
verkrijgbaar bij de landgoed-
winkel van de Stichting Twickel,
de VVV-Delden en The Read Shop
'Holtvoort' in Delden.

Tekstvervaardiging en druk:
Drukkerij Twente Hengelo b.v.

ISSN 0927-6548

Index op vorige nummers

Internet: www.twickel.nl

Prunus trekken

De Amerikaanse Vogelkers of *Prunus Serotina* vormt voor veel bos-eigenaren nog steeds een probleem. Het is een boomsoort die in Nederland niet thuis hoort en zich agressief gedraagt ten opzichte van de inheemse flora. Uitroeien van deze soort is haast onmogelijk; wel probeert Twickel verdere verspreiding tegen te gaan. Dit gebeurt op verschillende manieren, onder andere met dit paard van de firma Bosveld, dat hier aan het werk is in het bos tegenover Hotel Carelshaven.

IN DIT NUMMER

- Landbouw in waardevolle landschappen verdient steun	3
- Vlinders op Twickel	5
- Korte berichten Stichting Twickel	7
- Expositie 'Twickel in the picture'	8
- Exploitanten van De Zwaan boordevol ideeën	9
- Vogels in het retentiegebied Woolde	12
- De vroegere windmolens van Twickel (I)	14
- Openluchtvoorstelling 'Val van Paard'	18
- Vacature bouwkundige	18
- Vereniging Vrienden van Twickel. Jaarverslag 2001	19
- Peiling onder erfpachters en huurders	21
- Weg Delden - Borne, een racebaan	21
- Korte berichten Stichting Twickel	22
- Berichten Vereniging Vrienden van Twickel	22
- Agenda	23
- Expositie De Brittenburg	23

Foto voorpagina

Twickel biedt plaats aan de zeer bedreigde vlindersoort het Bont Dikkopje.

Foto: J. van de Woord.

Erve Dubbelink Havezate in de buurtschap Azelo.
Foto: J. Mulder.

Landbouw in waardevolle landschappen verdient steun

Valt er nog te boeren op Twickel?

Het landgoed Twickel heeft van oudsher een agrarisch karakter. In deze tijd van natuurontwikkeling en globalisering is dit minder vanzelfsprekend geworden. Het landgoed ligt grotendeels in de Ecologische Hoofdstructuur. Betekent dit niet dat de boer op het landgoed moet plaats maken voor de zelfregulerende natuur?

Het landgoed Twickel is ontstaan vanuit meerdere buur- of boerschappen, zoals Deldeneresch, Oele, Woolde en Azelo. Deze bestonden uit een groep van tien tot dertig boerenerven met bijbehorende bouw- en weilanden. Deze agrarische buurschappen vormden als het ware oases in een woest landschap bestaande uit heidevelden en moerassen. De boerenerven omvatten destijds slechts enkele hectares grond. Men was vooral gericht op zelfvoorziening, waarbij bijna alle denkbare producten werden voortgebracht, echter wel in kleine hoeveelheden. Dit was een logisch gevolg van de zeer gebrekkige transportmiddelen en de afwezigheid van een koopkrachtige stedelijke bevolking. Het was dus een autarkisch systeem. Door de beperkte aanwezigheid van geld werd de pacht vooral in natura betaald.

Groei

De eerste modernisering ontstonden al in de tweede helft van de 19e eeuw. Door de verbeterde transportmogelijkheden: stoomboot en trein, kwam goedkoop graan op de markt. Tegelijk groeide de stedelijke bevolking sterk. De Twentse boer reageerde door zich te gaan toeleggen op de productie van bederfelijke levensmiddelen zoals melk, vlees, aardappelen en dergelijke. De akkerbouw richtte zich vooral op voedergewassen, zoals rogge voor de varkens, haver voor de paarden en voederbieten voor het rundvee.

Door het ter beschikking komen van kunstmest konden de arme heidegronden ontgonnen worden. De bedrijfsomvang kon daardoor groeien tot ruim tien hectare.

Gevraagd: **nieuwe pachter**

De Stichting Twickel wil graag in contact komen met ondernemers die een landbouwbedrijf op het landgoed Twickel willen voortzetten dan wel starten. Met het oog op de beschikbare locaties moet hierbij vooral gedacht worden aan graasdierbedrijven en/of biologische bedrijven.

Bent u hierin geïnteresseerd, stuur dan uw globale bedrijfsplan met daarin het benodigde areaal, de arbeidsbehoefte, de financiering en uw opleidingen, ervaringen en motivatie voor een pachtbedrijf op het landgoed naar: Stichting Twickel, t.a.v. H. Gierveld, Postbus 2, 7490 AA Delden, of per e-mail: gierveld@twickel.org.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de heer H. Gierveld, adjunct-rentmeester, tel. 074 - 376 1309.

Een volgende fase in deze ontwikkeling kwam rond 1960 op gang door de massale invoer van goedkoop veevoer van overzee. Dit maakte een sterke uitbreiding van de veestapel mogelijk. Dankzij de Rabobank werd er druk gebouwd. Vele moderne stallen voor rundvee, varkens en pluimvee verrezen op de historische erven. De voedergranen verdwenen van de Twentse essen om plaats te maken voor mais en hoogproductieve grassoorten.

Kleinschalige bedrijven die niet wilden of konden investeren, bijvoorbeeld in een melktank, waren gedoemd te verdwijnen. Een ander gevolg van deze intensivering was de belasting van het milieu door de overmaat aan mest, ammoniak en stank. Het besef dat hier wat aan gedaan moet worden heeft in de afgelopen vijftien jaar geleid tot allerlei regels. De maatregelen hebben inderdaad effect: het mestoverschot is verleden tijd en de stank- en ammoniakemissie is aanmerkelijk verminderd.

Terugloop

Wat betekent dit nu voor de agrarische bedrijven op het landgoed Twickel? Evenals elders is ook hier het aantal bedrijven sterk teruggelopen: van de honderdvijftig bedrijven die er in 1960 nog waren hebben circa vijftig de eerste investeringsgolf tussen 1960 en 1970 niet meegemaakt. In de periode tot 1990 stopten in totaal vijfenzeventig bedrijven.

Sindsdien loopt het aantal verder terug, niet alleen door gebrek aan opvolgers maar ook door de beperkende regelgeving. Sommigen vertrokken van het landgoed om hun bedrijf elders voort te zetten. Anderen maakten gebruik van opkoopregelingen van de overheid.

Gelukkig vestigden ook enkele nieuwe pachters zich op het landgoed. Dit neemt niet weg dat het aantal actieve boeren sinds 1960 is teruggelopen van honderdvijftig tot iets meer dan vijftig op dit moment. De ontwikkelingen gaan echter verder: kleine marges in de belangrijkste sectoren noodzaken tot verdere schaalvergroting. Boeren ervaren de regelgeving als knellend en demotiverend. De animo voor het landbouwonderwijs is verontrustend

afgenomen. In enkele gevallen zien pachters "het niet meer zitten" en stoppen voortijdig met hun bedrijf. Iets dat tot voor kort voor onmogelijk werd gehouden.

Het landgoed dreigt door dit alles zijn agrarische karakter te verliezen. Zover moet het niet komen. Het besef begint door te dringen dat het aantal actieve boeren niet veel verder moet teruglopen. De boer is immers bij uitstek de beheerder van een groot deel van het landgoed. Juist de afwisseling tussen de bouw- en weilanden, bossen, heidevelden, oude eikenwallen, en fraaie boerderijen maken Twickel zo aantrekkelijk. In sociaal opzicht vormt de agrarische bevolking de basis van de samenleving op het landgoed en -niet onbelangrijk- de bedrijven dragen via de pacht bij aan de instandhouding van het landgoed als geheel. Een verdere schaalvergroting is lang niet overal mogelijk zonder het kleinschalige landschap aan te tasten. Een lastig dilemma voor de beheerder van het landgoed.

Toekomst

Hoe zorgen we er voor dat er ook in de toekomst nog te boeren valt op het landgoed? Enkele jaren geleden heeft de Stichting Twickel deze vraag al eens voorgelegd aan enkele deskundigen van de Landbouwuniversiteit Wageningen. De meeste aanbevelingen zijn nog steeds actueel: Versterk de basis van de 'blijvers' door een betere verkaveling en uitbreiding van het areaal. Stimuleer initiatieven om het bedrijf op passende wijze te verbreden, bijvoorbeeld door het zelf vermarkten van agrarische producten, het ontvangen van recreanten, 'groene diensten' zoals landschapsonderhoud etc. Een toenemend aantal pachters toont aan dat hier goede mogelijkheden liggen.

In bepaalde gevallen is het goed denkbaar dat een pachter de boerderij als nevenbedrijf voortzet. Ook staat de stichting open voor nieuwe pachters die hun bedrijf op het landgoed willen vestigen. Aangezien het boeren in waardevolle landschappen dikwijls extra kosten met zich meebrengt, zou het zeer redelijk zijn dat de genietter meebetaalt. Er is ongetwijfeld nog veel lobbywerk nodig om dit te laten doordringen bij onze beleidsmakers in Den Haag.

Albert Schimmelpenninck

De familie Luttkhedde op het erve Bokdam in de buurtschap Deldeneresch heeft onlangs besloten om de melkveetak om te vormen naar een vleesveebedrijf. Dit zal als nevenbedrijf worden voortgezet door een zoon van de huidige pachter. Het beeld van de MRIJ of roodbonte koeien op de deel wordt daarmee verleden tijd.

Foto: A.H. Schimmelpenninck.

De resultaten van twaalf jaar tellen

Het wel en wee van de vaderlandse vlinderstand wordt sinds een aantal jaren nauwlettend gevolgd en in kaart gebracht. De in 1983 opgerichte Vlinderstichting in Wageningen liet aan het eind van de tachtiger jaren een voorlopige en een definitieve versie van de Atlas van de Nederlandse Dagvlinders verschijnen en begon in 1990 met het project Dagvlindermonitoring.

Dit project omvat meer dan 250 meetpunten, verspreid over het hele land, waar systematisch vlindertellingen worden gehouden. Eén van die route's is '074 Twickel', waar 28 soorten zijn waargenomen, waaronder drie soorten, die een beschermde status genieten, omdat zij op de Rode Lijst voorkomen. Qua soortenrijkdom behoort de route tot de subtop in het land. De resultaten van twaalf jaar tellen worden in dit artikel beschreven.

De methode

Monitoring is een vorm van bermtoerisme. Er wordt een route van een kilometer uitgezet, onderverdeeld in twintig transecten van vijftig meter. Het telseizoen loopt van 1 april tot 30 september. Wekelijks worden, voor zover de weersomstandigheden dat toelaten, de vlinders per transect geteld en geregistreerd. De Vlinderstichting verzamelt, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek de landelijke resultaten en zo wordt een voortschrijdend beeld van de ontwikkelingen in het vaderlandse vlinderbestand verkregen.

Die gegevens kunnen ondermeer gebruikt worden bij het voorbereiden en evalueren van maatregelen op het gebied van het landschapsbeheer.

Route '074 Twickel' is uitgezet aan de Arkmansweg, tussen de vijfsprom en een waterloop, die op de Waterschapskaart vermeld staat als 10-2-1. Het is een zandweg met bermen die doorgaans twee maal per jaar gemaaid worden. Links van de route ligt het Steenderhaar of Goormeen: percelen hooiland, begrazingsweiden en mais, waar op vrijwillige basis aan vogelbescherming gedaan wordt. Rechts het Braamhaarsveld, een heidegebied, waar in de loop van de (tel)jaren een gevarieerd beheer is gevoerd. Aanvankelijk 'niets doen', vervolgens werd er een afwateringsgreppel gegraven die een paar jaar later weer is dichtgegooid. Verder zijn er twee heidestukken afgeplagd.

De route loopt van zuidoost naar noordwest en is grotendeels open aan de linkerzijde. Bomen aan de rechterzijde bieden gedeeltelijke beschutting. De laatste twee transecten kennen een tweezijdige beschutting. Dit betekent: minder invloed van de wind en koelte op warme zomerdagen.

Het Bont Dikkopje.
Foto: J. van de Woord.

De resultaten

Soorten en aantallen variëren per jaar. Dat heeft niet alleen te maken met de weersomstandigheden, maar ook met een aantal onbekende factoren, die het onderzoeken overigens alleen maar interessanter maken.

Door het jaar heen is het volgende beeld van de route te geven. Op mooie dagen in het vroege voorjaar, wanneer in het Braamhaarsveld ook de wulp zich laat horen, beginnen de soorten, die als vlinder overwinterd hebben te vliegen: citroenvlinder, dagpauwoog, kleine vosen en het bont zandoogje zitten te zonnen op het zand.

Het echte voorjaar begint, als de pinksterbloem zich boven het gras heeft verheven en het oranjetipje langs de slootrand patrouilleert. Meestal wordt op Koninginnedag de toepasselijke eerste waarneming gedaan.

Gedurende de maand mei verschijnen als vaste gasten ook de witjes: klein geaderd witje, klein koolwitje en groot koolwitje. Zeldzamer zijn in dit seizoen de eerste generatie van het landkaartje, de kleine vuurvlinder, het boomblauwtje en de gehakkelde aurelia, die dan in kleine aantallen voorkomen. Sterk fluctuerend zijn de aantallen groentjes en argusvlinders: in sommige jaren bijna massaal en andere jaren nagenoeg afwezig.

Voorjaar

Eind mei begint de vliegtijd van een van de 'kroonjuwelen' van Twickel: het bont dikkopje.

Deze, op de Rode Lijst als bedreigd vermelde soort vliegt in het zuiden en oosten van het land. Twickel is de uiterst westelijke grens van de populatie, die haar hoofdvestiging in Duitsland heeft. Het bont dikkopje leeft op grassen en is erg honkvast. In 1994 leek de soort te zijn verdwenen, maar in 2001 bleek hij te zijn teruggekeerd in hetzelfde transect. Een verklaring voor die tijdelijke afwezigheid is niet te geven, omdat zich in het biotoop geen noemenswaardige veranderingen hebben voorgedaan.

Een paar weken later, meestal in de derde week van juni, verschijnen de kleine ijsvogelvlinders in de laatste transecten van de route. Op de Rode Lijst staat deze soort vermeld als kwetsbaar. Deze onmiskenbare soort, met zijn zwart-witte vleugels houdt van open plekken in het bos, waar de waardplant, wilde kamperfoelie, en de favoriete nectarplant, de braam, aanwezig zijn. Door het verdwijnen van grote braamstruiken bij de waterloop aan het eind van de route zijn de waargenomen aantallen in de laatste jaren afgenomen. Overigens is de kleine ijsvogelvlinder ook op tal van andere plaatsen in Twickel waar te nemen.

Hoogseizoen

Het hoogseizoen op de route, speciaal wanneer het gaat om de aantallen vlinders, begint in juli en duurt tot half augustus. Tientallen koevinkjes en soms ook bruine zandoogjes fladderen laag boven de grond. Het groot dikkopje is massaal te vinden op braam, distel en grassen. De verwante zwartspruit- en geelspruitdikkopjes vliegen enige weken later, maar in minder grote dichtheden.

Wanneer het koninginnekruid bloeit, komen de zomer generaties van de dagpauwoog, de kleine vos -zij het veel minder dan tien jaar geleden -, het landkaartje, maar ook de atalanta en de distelvlinder er op af.

Bij het tellen van vlinders volgens de methodiek van de

Overzicht de waargenomen exemplaren over 1990 - 2001

Soorten	aantal
Koevinkje	1845
Groot dikkopje	931
Klein geaderd witje	692
Bont zandoogje	663
Klein koolwitje	613
Argusvlinder	541
Kleine vos	492
Bruin zandoogje	381
Citroenvlinder	343
Kleine vuurvlinder	290
Dagpauwoog	263
Groot koolwitje	235
Oranjetipje	162
Zwartspruit dikkopje	151
Hooibeestje	85
Geelspruit dikkopje	83
Landkaartje	81
Atalanta	76
Kleine ijsvogelvlinder	76
Groentje	57
Boomblauwtje	30
Icarusblauwtje	22
Distelvlinder	19
Eikenpage	16
Gehakkelde aurelia	14
Bont dikkopje	6
Heideblauwtje	3
Koninginnepage	1

monitoring loopt de waarnemer zijn route en beperkt bewust zijn blik tot vijf meter vooruit en omhoog en 2,5 meter links en rechts.

Daardoor blijft datgene, wat zich bij voorbeeld op het Braamhaarsveld afspeelt buiten die registraties.

De waarneming van een heideblauwtje op de route in het afgelopen jaar, wekte echter de nieuwsgierigheid op. Met de verrekijker konden meer dan vijftig exemplaren op het heideveld worden geteld. Het heideblauwtje is een Rode Lijstsoort met de status kwetsbaar.

Het lijkt er dus op, dat er sprake is van een vestiging van een nieuwe populatie op het Braamhaarsveld. Dat zou het resultaat kunnen zijn van het afplaggen van een deel van het veld, waardoor kale stukjes ontstaan, die voorwaarde zijn voor het overleven van de rupsen van het heideblauwtje.

Nazomer

Gedurende het naseizoen, in september, neemt de vlinderrijkdom zichtbaar af. Speciaal wanneer de bermen zijn gemaaid, zijn er weinig nectarplanten die overblijven. In mooie nazomers zijn er dan nog kleine vuurvlinders, een enkel icarusblauwtje en late atalanta's zichtbaar.

De tellingen van route 074 worden opgenomen in de bestanden van het CBS. Jaarlijks verschijnt een verslag over de landelijke resultaten. Daarin staan de trends vermeld over de toe- en afname van soorten en aantallen vlinders in Nederland. Soms is het mogelijk een landelijke trend naar de route te vertalen. Maar vaak ook niet, want iedere route heeft zijn specifieke kenmerken. De Arkmansweg is in ieder geval een gebied om zuinig op te zijn.

Jaap van de Word

VVD-kamerlid Gertjan Oplaat (vooraan rechts) liet zich uitgebreid informeren.

Foto: E. Kwint.

Bezoek politici

Eind 2001 organiseerde pachter Engelbert Beltman met zijn zoon Gerrit en zijn schoonzoon Be Huiskes een bijeenkomst voor provinciale en landelijk werkende politici, met het doel deze mensen een kijkje te geven in de keuken van een agrarisch familiebedrijf. Wat wordt hier gedaan en hoe lopen agrariërs tegen de soms strijdige regelgeving aan.

's Morgens stond de biologische slachtpluimveehouderij van de familie Beltman op Twickel centraal. 's Middags was het gezelschap op bezoek op het melkveebedrijf van de familie Huiskes op het landgoed Weleveld. Een goed initiatief om de (on)mogelijkheden in de landbouw onder de aandacht van de politici te brengen.

Hans Gierveld

Verjonging Twickelerlaan

Zoals aangekondigd in het vorige nummer van het Twickelblad zijn de laatste eiken ter hoogte van het parkeerterrein geveld; inmiddels staat hier een hele serie

De eiken verkeerden in zeer slechte staat.

Foto: A.H. Schimmelpenninck.

veelbelovende jonge eikjes. Het vellen van de soms zeer zware eiken vlak naast de landgoedwinkel en het gietijzeren hek was geen eenvoudige klus. Met veel precisie hebben de medewerkers van de stichting de bomen zodanig geveld dat zij geen schade konden toebrengen. Op de foto's is duidelijk te zien dat de bomen soms zeer slecht waren en vaak van binnen totaal verrot.

Een laatste blik op de bomen.

Foto: A.J. van den Tweel.

A.H. Schimmelpenninck

Het woonhuis in Lage.

Foto: A.H. Schimmelpenninck.

Woonhuis te Lage

Nabij het kerkje van Lage aan de Dorfstrasse is een woonhuis vrij gekomen. De Stichting Twickel is voornemens om het huis in erfpacht te geven. Dit houdt in dat de opstal in eigendom overgaat naar de erfpachter tegen een vergoeding van 70.000 Euro. De ondergrond blijft van de Stichting Twickel; hiervoor dient de erfpachter een jaarlijkse erfpachtcanon te betalen van 200 Euro. Het erfpachtsrecht geldt voor een periode van maximaal veertig jaar. Gegadigden kunnen zich melden bij de Stichting Twickel.

E X P O S I T I E

'Twickel in the picture'

In het vorige Twickelblad heeft u reeds kunnen lezen dat de Vereniging Vrienden van Twickel ter gelegenheid van haar dertigjarig bestaan een tentoonstelling organiseert onder de titel 'Twickel in the Picture'. De activiteitencommissie en de tentoonstellingscommissie zijn met de organisatie inmiddels een flink eind gevorderd.

Op het verzoek om werk betrekking hebbende op het landgoed Twickel voor de expositie ter beschikking te stellen, hebben 32 leden positief gereageerd. Het aantal ingezonden werkstukken bedraagt 67.

De omschrijving 'werk van leden' werd ruim opgevat. Het overgrote deel bestaat uit inzendingen die door de leden zelf zijn gemaakt. Daarnaast zijn er enkele schilderijen van bekende schilders als Van der Worp en Krol, die afkomstig zijn uit het bezit van onze leden.

De tentoongestelde werken zijn zeer gevarieerd: Schilderijen in vele technieken: olieverf, aquarel, acryl, gouache, zeefdruk en gemengde techniek. Tekeningen gemaakt met pen, pastel en houtskool. Handwerkmaterialen in diverse technieken, zoals borduren, weven en quilt. Ingelijste foto's van klein tot groot, een kaart, een ingelijst gedicht en zelfs een stoommachine die in miniatuur is nagebouwd door de zoon van de vroegere machinist van de centrale van het kasteel bij de watertoren.

De tentoonstelling zal worden gehouden op vrijdag 14, zaterdag 15 en zondag 16 juni a.s. in het koetshuis en de paardenstallen op het voorplein van het kasteel. De toegang is gratis. De openingstijden zijn van 11.00 tot 17.00 uur.

De officiële opening voor genodigden is op 14 juni om 10.00 uur. De Stichting Twickel heeft het idee van 'Twickel in the Picture' niet alleen positief gewaardeerd, zij haakte er tevens spontaan op in door in de oranjerie werken te exposeren die gemaakt zijn door vroegere bewoners van het kasteel en hun

gasten. Hier zijn onder meer aquarellen en tekeningen te zien van het artistiek zeer begaafde echtpaar Jacob Derk Carel van Heeckeren van Wassenaer en Marie Cornélie van Wassenaer Obdam.

In de eikelschuur wordt werk betrekking hebbende op Twickel geëxposeerd door leerlingen van de Deldense beeldende kunstenaar Ben Relker.

Daar zowel de oranjerie als de eikelschuur in de tuinen van het kasteel zijn gelegen, moet hiervoor

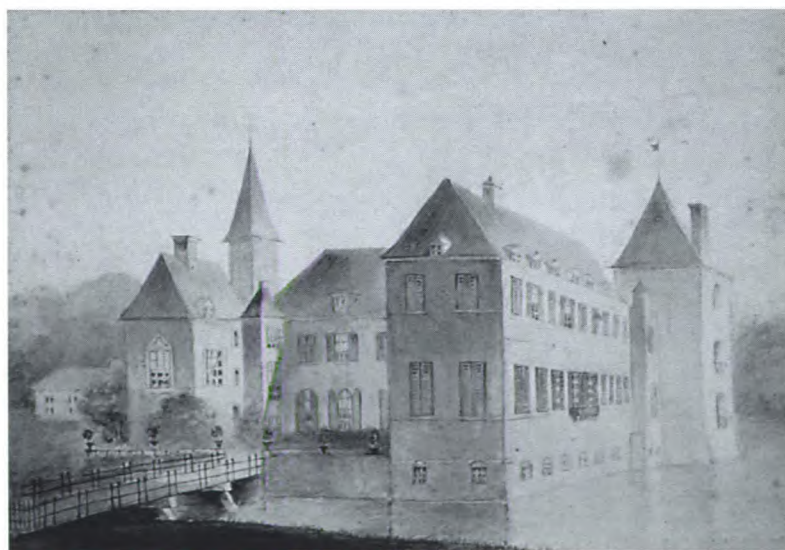
wel de normale toegangsprijs voor de tuinen worden betaald. Deze bedraagt 4,00 Euro.

De eerste dag van de tentoonstelling, vrijdag 14 juni is tevens voor de leden van de Vereniging Vrienden van Twickel de jaarlijkse kasteeldag. De leden kunnen zich vóór 1 juni opgeven voor een bezoek aan het kasteel, incl. de tuinen. De toegangsprijs hiervoor bedraagt 6,00 Euro. De uitnodigingen hiervoor zijn inmiddels verzonden.

Geborduurde theemuts. Werkstuk van mevr. A. Soetendal-Post.

Foto: J. Mulder.

Een recente aanwinst van de Stichting Twickel: aquarel van Julie van Limburg Stirum, die in 1864 op Twickel verbleef.

Foto: J. Mulder.

De entree van Hotel De Zwaan.

Authentiek hotel-restaurant met historische uitstraling

Exploitanten van De Zwaan boordevol ideeën

In een serie over de horeca kwamen al eerder een reeks uitspanningen op Twickel aan de orde. Zo verschenen er artikelen over 't Hoogspel, De Markenrichter, Hotel Carelshaven en De Drost van Twenthe in Delden, Het Wapen van Beckum in Beckum en tenslotte de Teestube in Lage. Deze serie krijgt nu een vervolg met Hotel De Zwaan.

Twee jaar geleden wist de Stichting Twickel Hotel de Zwaan in Delden te verwerven. De nieuwe exploitanten, Frits en Fieke Hulshof, hebben op 1 januari 2002 het roer overgenomen. Aanleiding tot een gesprek met de nieuwe Deldense hoteliers. In de sfeervolle gelagkamer vertellen zij hun verhaal.

“We hebben beiden onze opleiding aan de Hogere Hotelschool in Den Haag genoten. Ik heb daarna in diverse hotels ervaring opgedaan. Ik ben onder andere bedrijfsleider geweest in De Lutt, Dish Hotel en De Broeierd. Een karakteristiek hotel als De Zwaan runnen betekende voor ons een unieke kans”, vertelt Frits Hulshof.

“Ik ben na mijn opleiding eerst een andere kant opgegaan. Ik heb enkele jaren als adviseur bij de ABN AMRO gewerkt. Toen deze gelegenheid zich voordeed, heb ik besloten mijn huidige baan op te zeggen om samen met Frits dit familiebedrijf te gaan leiden”, vertelt zijn echtgenote Fieke.

“We zitten boordevol ideeën, maar het leek ons ver-

standig om ons eerst rustig te oriënteren. De zaak moet eerst goed lopen, voordat je wat nieuws onderneemt. We wilden eerst eens kijken wat er zoal aanwezig is en dan het bedrijf langzaam uitbouwen. Vanwege de continuïteit hebben we ook het personeel van onze voorganger overgenomen. De gasten houden dus dezelfde vertrouwde gezichten”, aldus Frits Hulshof.

Gasten

Het echtpaar Hulshof is zeer ingenomen met het feit, dat een breed publiek de weg naar De Zwaan weet te vinden. “De Zwaan kent een zeer gemengde cliëntèle. Dat moet vooral zo blijven. Zo kent het zakelijke gasten van diverse internationaal opererende bedrijven uit de regio. Enkele service clubs en een herensociëteit zijn ook onze gast. Daarnaast krijgen we veel fietsers en wandelaars. Vooral op zondagmiddag komen er veel wandelaars met buggy's en kleine kinderen. Verder komen er in het weekend veel mensen uit Delden en Hengelo à la carte dineren.

Hotel De Zwaan bestaat al 200 jaar. Wij willen het

alleen nog een beetje uitbouwen. Dat betekent niet dat we ingrijpend gaan moderniseren of verbouwen. Beslist niet. Voor alles moet de unieke sfeer behouden blijven. Onze doelstelling is zoveel mogelijk alles in oude staat terug te brengen. Vergane glorie terugbrengen tot nostalgie. Zo zijn we van plan om volgende maand de achterzaal wat op te knappen. We denken erover om daar ook weer een open haard aan te brengen”, zegt Frits Hulshof.

“Ik vind dat de gelagkamer een warme sfeer uitstraalt. Je voelt je er meteen thuis. De gelagkamer en de hal vallen onder de gemeentelijke monumenten, maar we zouden er sowieso zelf niets aan willen veranderen. Het glas in lood, de vloertegels en het plafond geven juist sfeer”, meent Fieke Hulshof.

Moderne faciliteiten

Het echtpaar wil ook in de toekomst de deuren voor een breed publiek open houden. “De Zwaan is nu een comfortabel hotel met 9 kamers met moderne faciliteiten. Het restaurant biedt plaats aan groepen van 15 tot 150 personen. We pretenderen hier geenszins een topkeuken in huis te hebben. Wel willen we kwalitatief goede diners bieden. Daarbij willen we de prijzen bewust laag houden. Nieuw is het idee om een soort ‘private dining room’ aan de andere kant van de hal in te richten. Dit moet een kleine zaal voor besloten diners of feestjes worden voor zo’n vijf tot tien personen. Momenteel is het nog in gebruik als opslagruimte. We gaan dit op korte termijn aanpakken”, kondigt de enthousiaste hotelier aan.

“De Zwaan is geschikt voor recepties, jubilea, kleinere, intieme bruiloften en andere festiviteiten. Naast de persoonlijke - vaak feestelijke - aangelegenheden vinden er ook zakelijke besprekingen plaats. We zijn in de aanloopperiode nog volop bezig de mogelijkheden van de ‘culturele kant’ te onderzoeken. Te denken valt aan een klassiek concert of jazz optreden eventueel in combinatie met een ‘high tea’ op de zondagmiddag. We willen binnenkort met de VVV om de tafel gaan zitten om een en ander door

te spreken. Verder ligt het nog in de bedoeling om aan de achterzijde van het hotel een à la carte terras te realiseren”, zegt Fieke Hulshof.

Samenwerking

Frits en Fieke Hulshof zoeken nadrukkelijk samenwerking met collega’s in Delden. “Met onze collega’s van de andere horeca-bedrijven werken we goed samen. Zo doen we mee met de aspergemanifestatie. We nemen deel aan de Delden Asperge Diner Carrousel, een initiatief van een aantal restaurateurs uit Delden. Dit houdt in dat gasten in de deelnemende restaurants genieten van een heerlijk viergangen aspergemenu. Het unieke van het evenement is dat de gast niet één restaurant aandoet maar tenminste vier.

De deelnemers zijn Restaurant In den Weijenburg, Hotel De Sevenster, Aparthotel Delden, Restaurant Het Oaldershoes en Hotel De Zwaan. In het ene restaurant eet de gast het voorgerecht, in het volgende eet hij soep en weer ergens anders kan hij een hoofdgerecht eten. Voor het afsluitende dessert zoekt hij de laatste locatie. Het maakt niet uit welke gang de gast in welk restaurant nuttigt, de gerechten zijn op elkaar afgestemd. De restaurants hebben er een passende fietsroute bijgemaakt die de gast langs de plaatselijke aspergeboeren en restaurants brengt. De actie loopt van 10 mei tot 24 juni 2002. De bonboekjes zijn te verkrijgen bij het VVV kantoor in Delden en bij alle deelnemende restaurants”, legt Frits Hulshof uit.

Rijke historie

De nieuwe exploitanten hebben zich ook al verdiept in de rijke historie van De Zwaan. “We zijn hier amper een paar maanden, maar we komen langzamerhand steeds meer te weten over de rijke historie van dit gebouw. We horen van familie en gasten prachtige verhalen over hoe het vroeger was. We hebben de exacte historie nog niet kunnen uitdiepen. Waarschijnlijk maakten reizigers al in 1804 gebruik van de hotelfaciliteiten. Het pand waarin Hotel De Zwaan is gevestigd, is gebouwd in 1802.

Het Hotel in vroeger dagen.

Ansichtkaart: Collectie huisarchief Twickel.

Het is door de eeuwen heen goed onderhouden en diverse keren uitgebreid en aangepast aan de eisen van de tijd. De unieke rustieke en voornamelijk sfeer is behouden gebleven. Het gastenboek vermeldt de namen van vele beroemde gasten en is getuige van een bewogen geschiedenis. Naast namen van schrijvers en politici, kwamen we ook de namen van bezetters en bevrijders uit de oorlogstijd tegen.

De eerste dagen na de overname in januari 2002 waren voor ons een soort ontdekkings-

tocht. Op een avond besloot ik de kelders te bekijken. Er was geen licht, maar ik vond een knijpkat om mezelf bij te lichten. In de kelder trof ik nog wijnflessen uit 1904.

De nog aanwezige folders van De Zwaan vermeldden aan het begin van de vorige eeuw vol trots dat het hotel kon beschikken over elektriciteit en telefoonnummer 6”, vertelt Frits Hulshof.

Twickel

Over het contact met Twickel zijn beiden zeer tevreden. “De samenwerking met Twickel is bijzonder goed te noemen. Onze ideeën over het pand en die van de rentmeester kwamen vrijwel overeen. We konden goed afspraken maken. Momenteel knapt Twickel de buiten-

Hotel De Zwaan markeert de rand van de oude stadskern van Delden.
Foto: J. Mulder.

kant op. Er wordt degelijk werk geleverd. Deze week gaat de voorkant in de steigers. Je zult zien dat het resultaat prachtig wordt. De afspraak is dat wij de binnenkant opfrissen, uiteraard in stijl. In de afgelopen maanden hebben we steeds meer mensen leren kennen in Delden. Velen zijn ons succes komen wensen. De voorzitter van de Stichting was trouwens één van de eersten die ons een bloemetje kwam brengen en succes kwam wensen. We hebben dat erg gewaardeerd.

Wij wonen zelf ook in het hotelpand met ons zoontje van tien maanden. Er is geen nachtportier zoals bij de grote hotelketens. Wij vangen zelf de gasten op, ook als ze laat aankomen. Dat geeft nu juist het persoonlijke tintje van een traditioneel familiehotel”, meent Fieke Hulshof.

“Onze start is goed geweest. We merken dat de gasten de goedbedoelde benadering en onze invulling van het gastheerschap waarderen. Wij genieten zelf ook erg van ons werk. Het is een prachtig pand om gasten in te mogen verwelkomen”, besluit Frits Hulshof.

Maarten Hermanussen

Ook 's avonds straalt Hotel De Zwaan sfeer en gezelligheid uit.
Foto: Collectie Frits en Fieke Hulshof.

Het retentiegebied wordt onder meer bezocht door scholeksters.

Foto: H: Spijkerman.

Vogels in het retentiegebied

Een nieuw begrip in waterbeheer is retentie. In het Woolderbinnenbeekproject wordt waterretentie toegepast in de strijd tegen wateroverlast.

Bij dit project worden twee manieren van retentie toegepast, namelijk een gebied dat bewust mag overstromen en bergingsvijvers waarin water wordt opgevangen met als doel het geleidelijk af te voeren.

De bergingsvijvers liggen tegen de woonwijk 't Genseler in de gemeente Hengelo. Dit gebied wordt voorzien van wandelpaden en is dus vrij toegankelijk. Het overstromingsgebied Woolde ligt tussen de rijksweg A35, rijksweg A1 en de Woolderbroekweg. Dit gebied is eigendom van Twickel en is dan ook niet vrij toegankelijk. Het unieke van

dit gebied is dat de natuur hier ongestoord zijn gang kan gaan. Bij hoog water zal een groot gedeelte ervan onder water lopen waarna het met het zakken van de waterstand weer droogvalt waardoor er weer slikoevers ontstaan. Hierdoor zal het gebied een duidelijke aantrekkingskracht uitoefenen op steltlopers.

Telling

In 2001 zijn we met de lokale groep Hengelo van de Twentse Vogelwerkgroep in het overstromingsgebied Woolde dan ook begonnen met het wekelijks tellen van de in het gebied aanwezige vogels, met de nadruk op watervogels. Deze telling wordt gedaan in goed overleg met

Woolde

Twickel, aangezien het gebied niet vrij toegankelijk is. We hopen de komende jaren deze telling te kunnen voortzetten om zo met de verandering van het gebied te kunnen zien of dit ook van invloed is op de soortenrijkdom van vogels.

Ondanks de omstandigheid, dat er in 2001 regelmatig volop in het gebied werkzaamheden hebben plaatsgevonden zijn er toch een aantal leuke waarnemingen gedaan.

Uiteindelijk hebben 31 soorten watervogels het gebied voor kortere of langere tijd bezocht. Bijzonder was toch wel in juli het bezoek van een Kemphaan mannetje en van een Zwarte Ruiter. Van de 31 waar-

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Dodaars	x	x	x							x		x
Aalscholver	x	x			x		x	x	x	x		x
Blauwe Reiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Knobbelzwaan	x	x	x		x					x	x	x
Kolgans								x				
Nijlgans	x		x	x		x	x			x		x
Krakeend					x							
Wintertaling	x	x										
Wilde Eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Soepeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Slobeend	x											
Kuifeend	x				x	x						
Waterhoen	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x
Meerkoet	x			x	x	x	x	x	x		x	x
Scholekster			x		x	x	x					
Kleine Plevier					x	x	x	x				
Kievit	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Kemphaan							x					
Watersnip	x							x	x	x		
Grutto							x					
Wulp		x	x	x	x	x						
Zwarte Ruiter							x					
Tureluur							x					
Groenpootruiter								x	x	x		
Witgatje		x				x	x	x	x	x	x	x
Bosruiter							x	x				
Oeverloper							x	x	x			
Kokmeeuw	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Stormmeeuw		x										
Kleine Mantelmeeuw								x			x	
Zilvermeeuw	x										x	

genomen soorten staan er 5 op de rode lijst, namelijk de Dodaars, Kemphaan, Watersnip, Grutto en de Tureluur.

Soorten

Van 10 soorten staan hieronder de maximaal getelde aantallen vermeld en in welke maand dit heeft plaatsgevonden.

Dodaars 11 in februari
 Aalscholvers 10 in september
 Knobbelzwaan 6 in december
 Wintertaling 29 in januari
 Kuifeend 8 in mei en juni
 Kleine Plevier 13 in juli, waarvan 4 juveniel
 Groenpootruiter 6 in september
 Witgatje 5 in augustus
 Bosruiter 7 in augustus
 Oeverloper 11 in augustus

Andere vogels

Buiten deze watervogels zijn er ook nog andere vogels in het gebied waargenomen, waarvan de meerderheid zich in het bosrijke deel ophield. Het betreft hier de volgende 56 soorten;

Wespendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Smelleken, Boomvalk, Fazant, Holenduif, Houtduif, Zomertortel, IJsvogel, Groene Specht, Grote Bonte Specht, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Boompieper, Graspieper, Waterpieper, Gele Kwikstaart, Grote Gele Kwikstaart, Witte Kwikstaart, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst, Zwarte Roodstaart, Tapuit, Merel, Kramsvogel, Zanglijster, Koperwiek, Bosrietzanger, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Tjiftjaf, Fitis, Staartmees, Pimpelmees, Koolmees, Boomklever, Boomkruiper, Vlaamse Gaai, Kauw, Roek, Zwarte Kraai, Spreeuw, Ringmus, Vink, Keep, Putter, Kneu, Goudvink, Geelgors en Rietgors.

Van deze 56 soorten staan er 3 op de rode lijst, namelijk de IJsvogel, Groene Specht, Tapuit. Alles bij elkaar bedraagt het totaal 87 waargenomen soorten.

Laurents ten Voorde

De stadsmolen, de molens op de Esch en de Veldmolen

Aan het eind van de Muldersweg, waar deze uitkomt op de Molenstraat, ligt aan de linkerkant Residence 'De Eschmolen', een luxe appartementencomplex voor gepensioneerden. Daartegenover hebben langs de Molenstraat in vroeger tijden twee molens gestaan. Deze waren eigendom van Twickel. Eén daarvan verdween waarschijnlijk reeds omstreeks 1800, de andere werd in 1959 geheel door brand verwoest, iets wat veel oudere Deldenaren zich wellicht nog zullen herinneren.

In het huisarchief van Twickel (H.A.T. nr. 4226) bevinden zich de akten van verpachting aan verschillende molenaars. De oudste dateert van 1702, doch we weten dat de molens veel ouder moeten zijn.

Wanneer Johan III van Twickelo (ook wel Johan de Rijke of Roggen Jan genoemd) in 1539 sterft, is zijn dochter Agnes erfgename. Zij erft het Huis Twickel met de windmolen en de watermolen op de Deldener Esch. Met de watermolen wordt de Noordmolen bedoeld, de windmolen was de korenmolen die aan de rand van de Deldener Esch stond. Agnes was reeds twee jaar eerder getrouwd met Goossen van Raesfelt en met de dood van haar vader begint dus in 1539 het tijdperk van de familie Van Raesfelt op Twickel.

Eschmolens

Het bouwen van molens was in vroeger tijden een bevoegdheid die uitsluitend aan de adel toebehoorde. Adolf Hendrik van Raesfelt omschrijft dit in het register dat hij kort voor zijn overlijden in 1681 aan zijn enige dochter Adriana Sophia dicteerde als volgt: "Bij dit huis behoort de wint over het karspel van Delden". (H.A.T. nr. 2806). Reeds vanaf de middeleeuwen vielen wind- en watermolens onder het gezag van de overheid. Dit betekent, dat in onze omgeving de Drost van Twente het monopolie - de zogenaamde molenwang - bezat. In dat licht moeten we het verzoek plaatsen, dat het stadsbestuur van Delden in 1549 aan Goossen van Raesfelt richt. Het stadsbestuur vraagt hem daarin, na dit aanvankelijk reeds enkele malen tevergeefs te hebben verzocht, om een tweede molen te bouwen, omdat de

De voormalige Eschmolen stond temidden van de akkers op de Delderesch.
Foto: Collectie huisarchief Twickel.

molen op de Esch niet meer in staat is om al het graan te malen. Het stadsbestuur verzoekt dit "nerstelijke ende hertelieke na dem neymant gheijne wijndemollen en hefft in unsen Kerspele dan die droste eijn wijndemollen alleenige, want eine molle kan der Stadt en Kerspel dat seer wijd en breed is en boven twee duysent communicanten sterck in malen nijet en voldoen".

Goossen voldoet aan dit verzoek en de tweede molen komt er, dicht bij de eerste. De eerste molen staat dan op grondgebied van het Richterambt Delden, de nieuwe molen staat op grond van het Stadsgericht. Op een oude kaart van Jacob van Deventer uit de zestiende eeuw, staan ze beide naast elkaar. In de archieven wordt vanaf dat moment dan ook gesproken over de 'Eschmeule' en de 'Nije Meule'.

Kaart van het stadje Delden en omgeving van Jacob van Deventer, ca. 1550. Aan de westzijde van de stad staan de twee windmolens op de Deldeneresch. De weergave van de molens doet vermoeden, dat de beide windmolens stenderkastmolens zijn geweest.

De stadsmolen

De Eschmolen was niet de eerste molen in Delden. Voordien heeft er binnen de stad reeds een molen gestaan op de zogenaamde 'Molenberg'. Deze was gelegen ongeveer tussen de Noordwal en de Noorderhagen, tegenover de ingang van de huidige Jan Lucaskamp. Ook deze molen is in bezit van Twickel geweest.

In een akte van 13 september 1423 (H.A.T. nr. 5267) staat, dat Herman van Twickelo met toestemming van zijn zonen Wynand en Frederick testamentair overdraagt aan de Vicarie van Onze Lieve Vrouw te Delden de inkomsten uit het huis de bergvrede en plaats, gelegen bij de windmolen in Delden, dit samen met enkele andere goederen.

Ook is er een akte van verkoop en overdracht uit 1585 door burgemeesters en schepenen van het stads-

gericht Delden aan de armen van het O.L. Vrouwengilde te Delden van hun vordering op Johan van Raesfelt (de Jonge) wegens de aankoop van een windmolen (H.A.T. nr. 3692). Welke molen het hier betreft is onduidelijk. Mogelijk heeft Goossen van Raesfelt de tweede molen op de esch voor rekening van het stadsbestuur gebouwd en heeft zijn zoon Johan deze later van het stadsbestuur overgenomen. De vordering waarover het in de akte gaat, is dan waarschijnlijk van wat oudere datum, daar Johan na 1570 in grote financiële moeilijkheden kwam.

De molen in het stadje is dan al verdwenen. Op de genoemde kaart van Jacob van Deventer staat hij niet meer.

Ook dicteert Adolf Hendrik in het hierboven genoemde register aan Adriana Sophia: "In Delden is nog een oude winde meulen belt", waarmee hij wil zeggen dat er alleen nog een

heuvel is waarop de molen heeft gestaan.

Moeilijke tijden

De Van Raesfels hebben moeilijke tijden meegemaakt. In de eerste plaats was Goossen in 1551 bezig met bouwwerkzaamheden aan huis Twickel. Dit was een geldverslindende zaak. Ook begon korte tijd later de oorlog met Spanje, waarbij vele veldslagen in de Oostelijke Nederlanden werden uitgevochten. Enorme verwoestingen en plunderingen op het platteland waren het gevolg. De pachtinkomsten verdwenen daardoor. De financiële positie van de familie Van Raesfelt werd zelfs zo precair, dat niet alleen de verdere bouw van het kasteel moest worden stopgezet, maar ook dat Goossens zoon en opvolger Johan I na ongeveer 1570 dermate in geldproblemen kwam, dat hij genood-

zaakt was één van beide molens te verkopen. Diens opvolger Johan II van Raesfelt kon pas vele jaren later de molen weer terugkopen.

In de begintijd van de oorlog met Spanje zijn er ook molens vernield, want in 1585 krijgt Roelof Bitter, landmeester van Twente, van de stadhouder van de koning, Francisco de Verdugo, toestemming om de vernielde windmolens in Twente weer op te bouwen (H.A.T. nr. 4225). Of hierbij ook molens in deze omgeving zijn geweest, is onbekend, doch het is wel waarschijnlijk, gezien de aanwezigheid van dit document in het Huisarchief Twickel.

Opbrengsten

Over de opbrengst van de Eschmolens dicteert Adolf Hendrik aan zijn dochter: "Men (de molenaars) mag nemen van 't mudde dat gemalen wort, een half spint of het sestiende deel". Dit zou dus betekenen, dat 15/16 deel van de inkomsten uit het malen voor het Huis Twickel zijn en 1/16 deel voor de molenaars.

Rentmeester Hendrik van Limborch schrijft in zijn rekeningen in 1632 (H.A.T. nr. 2478): "De windemolle heft mijn heer verpachtet an de weduwe van Jan Muller den tijt van eijn jaer ende heft dyt jaer gedaen als volgt:

ahn rogge 70 mudde

ahn molt 30 mudde

ahn bockweijte 20 mudde

Ook voor 1633 staan de ontvangsten genoteerd:

an rogge 21 mudde 2 schepel en 1 spint
an molt 12 mudde 2 schepel.

We maken hieruit op, dat de Van Raesfelts een deel van de opbrengst in natura ontvingen, iets wat in die tijd heel normaal was.

Daar er niet vermeld wordt van welke molen deze inkomsten waren, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de tweede molen in 1633 nog niet was teruggekocht.

Voor 1654 zijn de opbrengsten van beide molens gezamenlijk vermeld. De bedragen zijn in guldens, stuivers en penningen:

Rogge 139.-.-

Wijte 47.1.-

Molt garste 40.3.-

Manissaet (haver) 18.-.-

Witte weit 2.-.-

Uit de gegevens van een verzamelstaat uit de jaren 1686 - 1696 is op te maken, dat de opbrengsten van de nieuwe molen ongeveer de helft

bedroegen van die der Eschmolen. Vanaf 1686 wordt over deze molen echter ook reeds gesproken als de 'Eekmolen'. Er werd toen dus ook eikenschors (eek) gemalen, die nodig was voor de leerlooierijen. Het schoenmakersgilde van Delden had in een gedeelte van de stadsgracht aan de Noorderhagen gezamenlijk een looiersbedrijf.

Als vergelijking wordt ook de opbrengst van de Noordmolen genoemd. Deze was ongeveer even hoog als die der Eschmolen, namelijk ongeveer 552 gulden per jaar.

De Veldmolen

Deze derde windmolen, waarover minder bekend is, heeft gestaan aan de tegenwoordige Sluisstraat, tussen de C.T.A. en de Wienersluis, ongeveer voor het eerste van beide huisjes die daar rechts staan. Er is daar een bocht in de weg. Aan deze bocht hebben vroeger de molen en het molenaarshuis gestaan. Het molenaarshuis, dat bekend stond onder de naam erva Veldmolen werd in 1945 door oorlogshandelingen verwoest. Het werd na de oorlog herbouwd waarbij tegelijkertijd een tweede woning met die naam verrees. De molen was toen al verdwenen. Op oude 19e eeuwse kaarten staat het molenaarshuis op enige afstand rechts achter de molen. We moeten bedenken, dat zowel het kanaal als de spoorlijn er nog niet waren.

Over de begintijd van de Veldmolen weten we niets. Op de kaart van Van Deventer uit circa 1550 komt de molen niet voor. Het eerste bericht in het Huisarchief Twickel betreft een betaling van 220 gulden voor een molensteen in 1708. De molen was een graanmolen. In de daarop volgende jaren vinden we in de rentmeestersrekeningen een pachtbetaling door Hindrick Averbeke voor de molen. Tenslotte is uit de eerste periode een onderhoudscontract voor zes jaar uit 1724 aanwezig (H.A.T. nr. 4227): "Conditien waar op Sijn Excell. De Heere Graaf van Wassenaer aan Hindrick Overbekke heeft anbestedet, alle reparatie soo an de Veltmeule word gerequireerd, mits soo in 't groot als kleine".

De volgende pachters zijn bekend:
1709 Hindrick Averbekke
1741 Laurens Averbeek voor f 360,00 per jaar (vanaf 1742 f 400,00 en vanaf 1757 f 380,00)

1753 Dirk Jan van den Berg, voor f 400,00

1803 Hendrik Higeman voor f 400 (vanaf 1808 f 330,00)

1850 Gerrit Helmus Overweg voor f 300,00

1869 Gerrit Jan Lammertink voor f 261,00.

Deze laatste betaling betrof alleen het molenaarshuis, het erva Veldmolen. In 1868 is de molen omgewaaid. Enige tijd voor 1941 moet Gerrit Jan Hazenkamp pachter van het Erva Veldmolen zijn geweest. De pachtacte van 1941 vermeldt Gerritdina Lammertink, wonende op erva Veldmolen, als zijn weduwe.

Op 3 april 1945 werd het erva Veldmolen door oorlogshandelingen geheel verwoest. In 1951 en 1953 zijn twee nieuwe huizen gebouwd.

De Eekmolen

In 1732 werd de windmolen, waar ook eikenschors werd gemalen vervangen door een nieuwe molen, die alleen bestemd was als eekmolen. Bouwer was Mr. Adolff van Diepenem. Hij bouwde onder de volgende voorwaarden (H.A.T. nr. 4232). De aannemer moet de achtkantige windmolen compleet opleveren met een paar stenen om eek te malen. Hij blijft nog een maand na ingebruikname verantwoordelijk. De aanneemsom bedraagt f 850,00, waarvan een derde deel zal worden betaald als de kap klaar is, een derde deel als de molen gericht is en het laatste deel 'bij volkoomene complethijt'. Alle materialen worden geleverd. Als de molen gericht is, zal de bestierder 2 tonnen bier leveren aan het werkvolk en ook 2 tonnen als de molen in het werk wordt gesteld.

Een jaar later werd een reglement opgesteld voor de betaling van het maalloon (H.A.T. nr. 4233).

Daarin staat het volgende:

1. "De maal genoten zullen zig aenmelden op den Huyse Twickel en aen de Rentmr. opgeeven hoe veel sakken eek zij jeder reijse ter meule brengen, en van welke plaets zij komen".
2. Maalloon wordt contant aan de rentmeester betaald.
3. De rentmeester geeft een gemerkt lood, dat zij tegelijk met de zakken aan de mulder geven.
4. Op de molen gaan de loodjes in een afgesloten kist of bus, waarvan alleen de rentmeester de sleutel heeft.
5. De mulder ontvangt jaarlijks 100 gulden voor zijn werk.

6. Malen zonder lood geeft de mulder een boete van 3 gulden.

7. De kosten van het maalloon zijn per plaats van afkomst verschillend. Inwoners uit Almelo, Borne, Delden en Denekamp betalen 12 stuivers per zak. Burgers uit Diepenheim en Goor 8 stuivers per zak en inwoners uit Bentheim, Gildehaus, Nordhorn, Schuttorp, Veldhausen, Ulsen en Gronau betalen 10 stuivers per zak.

Wellicht is het bedrag voor inwoners van Diepenheim en Goor zo laag gesteld uit concurrentie-overwegingen, omdat daar ook een molen was die eek kon malen.

Verpachtingen

De oudste akte van verpachting van molens op Twickel dateert uit 1702 (H.A.T. nr. 4226). Hieruit blijkt, dat Jacob van Wassenaer Obdam zowel de 'Eschwindmeule' als de 'Nije Meule' op de Deldener Esch verpacht aan Herman ten Thij. Ook de dubbele watermolen de Noordmolen (koren-molen en oliemolen) werd in dat jaar verpacht. Bij het pachtcontract behoort een brief met 'conditiën en voorwaarden'. Daaruit weten we, dat de pacht steeds voor zes jaar gold. Voor de windmolens betaalde Herman ten Thij in 1702 resp. 620 en 330 gulden per jaar aan pacht.

Opvallend is daarbij ook de opmerking: 'Also niemand meer verhoget is Herman ten Thij pagter gebleven'. Hij was dus ook al pachter vòòr die tijd. Kennelijk was de verpachting een openbare zaak. Dat laatste blijkt ook duidelijk uit de verpachting van de Eschmolen in 1714. Berend van Heek biedt als eerste 500 gulden, waarna Egbert Scholten en Herman ten Thije beurtelings het bod met 5 gulden verhogen. Uiteindelijk wordt Herman ten Thije weer pachter voor 580 gulden per jaar.

Op dezelfde wijze gaat de verpachting van de nieuwe molen: Het eerste bod van 375 gulden wordt gedaan door burgemeester Henr. van Heeck. Diverse anderen verhogen weer steeds met 5 gulden, hetgeen als resultaat oplevert dat Hindrik Overbekke molenaar wordt voor 435 gulden per jaar.

Bedenken we, dat alleen de Eschmolen dus als korenmolen overblijft en dat anderhalve eeuw eerder één molen het werk niet aankon, dan is het mogelijk dat omstreeks deze tijd de Veldmolen reeds in gebruik was genomen. De eerste berichten hierover zijn in elk geval van tien jaar later.

In 1734 wordt Hendrik ten Bloemendaal mulder van de Eschmolen en de Eekmolen. In zijn akte van

verpachting (H.A.T. nr. 4229) ist sprake van "beijde nevens malkanderen in Deldener Esch kennelijk staende, en sulx voor den tijd van ses agtereenvolgende jaaren. De pagt voor de nieuwe achtkantige Coornmoole bedraagt 580 Car. Guldens en van jeder sak eek sal genieten en profiteren tot maalloon twe en een halve stuyver". Omdat hier over een nieuwe achtkantige Coornmoole wordt gesproken, kunnen we concluderen dat beide molens in die tijd werden vernieuwd. Dit wordt ook bevestigd door een brief (H.A.T. nr. 4232), waarin staat dat: "Gerrit ten Tije zal hebben voor het maeken van een nieuwe windmole in den Esch en het holt daertoe te leveren volgens accord 900 guldens, waer van 500 gl. voort te betalen en 400 gl. te blijven staen wegens de toecomende pagten". In dit stuk worden nog bijkomende kosten genoemd, die de totale prijs van de molen op 1189 gulden brengen.

Van de latere jaren zijn vele molenaars bekend (tussen haakjes de pacht-prijzen per jaar). De pacht werd op velerlei wijzen betaald, soms in geld, dikwijls door het leveren van arbeid of met tonnen bier, zijden spek e.d.

Eschmolen:

1730	Jan Mulder (500)
1742	Gerrit Jan Meijer (580)
1782	Reynt Slaghekke (635)
1807	G.J. Zwolman (200 per half j.)
1807	Hendrik Jan Palman (400)
1810	J. Ottenschot (200 per half j.)
	W. Broekman (100 per half j.)
1812	idem (200)
1833	Riend Boudewijn Snel (550)
1847	Gerrit Helmus Overweg (450, vanaf dit jaar incl. woonhuis)
1853	idem (790, incl. de Veldmolen)
1868	idem (690)
1869	idem (490, alleen de Eschmolen)
1882	Derk Arendsen (300)
1907	Derk Jan van den Berg (8 gulden per week)

Eekmolen:

1741	Bernardus te Morsch, Meeuwes te Morsch, Jan te Morsch, Hermen Janzen, Hermen Lubberink en Jan Kamp (130)
1748	B. Meijling (130)
1784	Weduwe Meijling (130)
1792	Johannes A.G. Jabbinga (110)
1793	Jacob Wienhuis (110)

Jan Hakstegen

16 Sept. 1702
Conditiën waerop uit naemes van Syre Eek den Heer van Obdam, Lage en Twickeloe de desselfs meulens gelegen ontrent de Stadt Delden genaamt d' Esmeule Nijve meule syn beide windmeulens als mede waeter Noostmeule en Olie meule adaan aen de meestbiedende syn verpagtet.

1. De verpagtinge sall geschieden by gulden tot een en twintig stuiver a' stuk.
2. Die de hoogste insaet onder den tel, loon doet sall genieten een Ryckd.
3. De verhoginge sall niet minder moeg geschieden, als met vyff dieergelyke gulden.
4. De pagter sall soo veel doelycke forge draegen dat geen schade aen de meulens geschiede.
5. En by adieen van naelaetigheit ver, suim off trouwloosheit soude Connen off moeg overtuiget werden, sall nae bevindinge van saecken alle schade en interest hebben te vergoeden.
6. Sall bysonderlyck forge draegen dat de meulendsteenens soo veit mogelikh gemenageert en niet meer gebrekkel off gekorven werden, als nodig is.
7. Sall alle kleine reparatien tot synen laste nemen.
8. En op dat geen questio over grote en kleine reparatien ontstaen sall de reparatien die welcke den pagter onduel van eenig belang te syn met kennis van de Bedienende des huises Twickeloe moeten geschieden.
9. Sall de meulder in liden liden hoekkluis

Voorwaarden voor de verpachting van de molens van de bezitter van Twickel, Jacob van Wassenaer Obdam.
Huisarchief Twickel, inv. nr. 4226.

Val van Paard

Stichting Smeedwerk Locatie-Theater presenteert deze zomer enkele openluchtvoorstellingen onder de titel 'Val van Paard'.

'Val van Paard' is een tragedie rondom stadhouder koning Willem III (1650-1702). Het is 1691. Willem III van Oranje is stadhouder van de republiek der Verenigde Nederlanden en koning van Engeland, Schotland en Ierland. Hij keert na een bezoek aan de republiek terug naar het Engelse Hof. Rondom hem gonst het van de geruchten over verraad door de Engelse adel. Maar Willem neemt dit niet serieus, hij is zeker van zijn zaak: hij zal de strijd tegen Lodewijk XIV winnen en het machts-evenwicht in Europa bewaren.

Er wordt gespeeld op een achttal historische locaties in Gelderland en Overijssel, onder meer op het voorplein van kasteel Twickel en op de Carolinaberg in Dieren. Op 26 juni gaat dit eigentijdse koningsdrama in première op Paleis Het Loo in Apeldoorn.

Op Twickel zijn voorstellingen op de data:

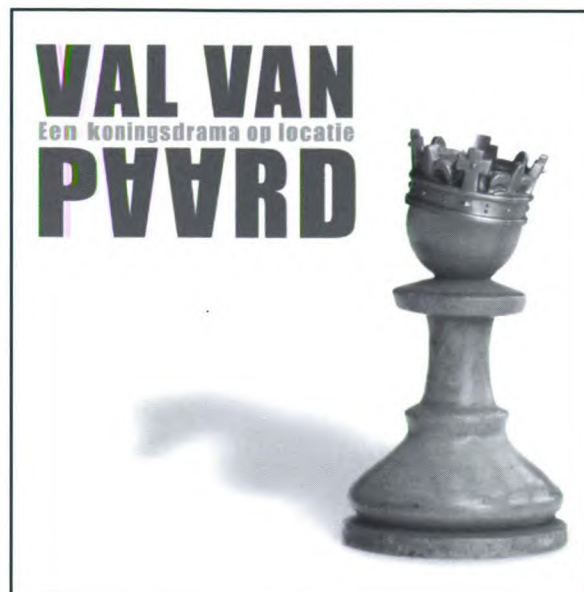
- * donderdag 4 juli, vrijdag 5 juli
- * zaterdag 6 juli, matineevoorstelling
- * zondag 7 juli, matineevoorstelling

Aanvang: 21.00 uur, einde ongeveer 22.30 uur, geen pauze.

Aanvang van de matineevoorstellingen: 15.00 uur, einde ongeveer 16.30 uur, geen pauze.

Kaarten voor de voorstelling op Twickel à 12 Euro p.p. worden verkocht in de landgoedwinkel van Twickel, tel. 074 - 376 1020 email: info@twickel.nl.

De winkel is geopend van dinsdag tot en met zaterdag van 11.00 - 17.00 uur.

Op de Carolinaberg behorend tot het Hof te Dieren vinden voorstellingen plaats op:

- * donderdag 18 juli,
- * vrijdag 19 juli en
- * zaterdag 20 juli.

Aanvang: 21.00 uur, einde ongeveer 22.30 uur, geen pauze.

Kaarten voor de voorstelling op het Hof te Dieren kunnen telefonisch besteld worden op tel. 0313 - 49 63 48, of via de website: www.smeedwerk.nl

Vacature bouwkundige

Ter versterking van de organisatie en -op termijn- ter vervanging van de huidige beheerder van de gebouwen zoeken wij een enthousiaste bouwkundige (HBO-niveau) met leidinggevende kwaliteiten. De Stichting Twickel is een particuliere instelling.

Naast het landgoed Twickel beheert de Stichting Twickel nog zeven andere landgoederen. Deze liggen in Gelderland, Zuid-Holland en Duitsland. Het totale goederenbezit beslaat ca. 6.250 ha. Hierop zijn ca. 250 opstallen te vinden: boerderijen, woonhuizen, molens en uiteraard kasteel Twickel met bijgebouwen. Veel van deze gebouwen staan op de Monumentenlijst. De instandhouding van het waardevolle gebouwenbezit is een belangrijke opgave voor de stichting. Voor het beheer van het omvangrijke landgoederenbezit beschikt Twickel over 35 medewerkers, voor het merendeel werkzaam op het centrale landgoed bij Delden. De bouwafdeling omvat een beheerder en vijf uitvoerende medewerkers.

Functie

De beheerder is verantwoordelijk voor het onderhoud van de gebouwen die de stichting zelf exploiteert of verhuurt. In het geval van verpachte boerderijen gebeurt dit in nauwe samenwerking met de pachter. Bij panden die in erfpacht zijn uitgegeven vervult de beheerder een adviserende en toezichhoudende rol. Bij restauraties en nieuwbouwprojecten voert hij namens Twickel de directie. Tevens geeft hij leiding aan de eigen uitvoerende dienst.

In verband met de pensionering van de huidige beheerder over enkele jaren zoeken wij een bouwkundige die zijn taken geleidelijk zal overnemen.

Profiel

Voor deze functie denken wij aan een bouwkundige met vijf tot tien jaar vakinhoudelijke en enige leidinggevende ervaring in het bedrijfsleven. Een opleiding HBO-bouwkunde is gewenst. Aantoonbare interesse in monumentale gebouwen en het ambacht is noodzakelijk. Voorts zijn de volgende competenties van belang: sturen, samenwerken, relatiebeheer, integriteit, stressbestendigheid, organisatievermogen, gedreven- en doelgerichtheid, kwaliteitsbewust.

Voor deze functie geldt salarisschaal 7 (van 2700 tot 3555 Euro)

Belangstellenden kunnen tot twee weken na verschijning van dit blad reageren. Nadere informatie kan verkregen worden bij de heer A.H. Schimmelpenninck, rentmeester. Een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de procedure. Stichting Twickel, Postbus 2, 7490 AA Delden. tel: 074 - 376 1309, email: schimmelpenninck@twickel.nl

Jaarverslag 2001

Algemeen

Helaas moet worden geconcludeerd dat de gevaren door aantasting van het landgoed Twickel ook in het jaar 2001 nog steeds aanwezig waren. Kwamen de bedreigingen voor de Zenderense Es aanvankelijk van de mogelijke aanleg van het Regionaal Bedrijventerrein, nadat deze aanleg zich meer richtte op Almelo-Zuid, heeft de gemeente Borne zich als nieuwe gegadigde gemeld. Het bestuur heeft zich, zowel mondeling als schriftelijk, hier tegen met klem verzet. Vanzelfsprekend is dit steeds gebeurd in overleg met de Stichting Twickel.

Provincie en Rijkswaterstaat hebben plannen om de N 742, de Bornsestraat, tot een erfontsluitingsweg, dus verkeersluw te maken. De besprekingen hierover zijn enige malen door vertegenwoordigers uit ons bestuur bijgewoond. De definitieve uitwerking zal nog volgen.

Ook de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening heeft regelmatig de aandacht van het bestuur gehad. Onze schriftelijke reacties hierop zijn in Den Haag meegenomen in de uiteindelijke uitwerking van de Nota, die in de loop van dit jaar verscheen. Ons commentaar, dat te veel wordt overgelaten aan besluitvorming van lagere overheden, blijft bestaan. De landbouw neemt binnen het landgoed nog steeds een zeer belangrijke plaats in. Deze sector heeft in het afgelopen jaar vele grote problemen gekend. Niet alleen de dreigende bedrijfssluitingen, ook het uitbreken van de mond- en klauwzeercrisis hebben veel boeren in

moeilijkheden gebracht. De Vereniging kon weinig anders doen dan alle landbouwers binnen het landgoed door middel van een brief een hart onder de riem te steken. Naar wij hebben vernomen is deze kleine bijdrage onzerzijds positief gewaardeerd.

Onze relatie met 'De Groene Hof' is goed te noemen. Twee van onze leden hebben zitting in het bestuur.

Helaas konden enkele schoningsdagen niet doorgaan wegens gebrek aan deelnemers. Getracht wordt deze nu in groter verband onder te brengen in landelijke natuurbeheersdagen, die in onze provincie georganiseerd worden door het Landschap Overijssel. De eerste natuurbeheersdag op 17 november j.l. was matig geslaagd.

Leden

Konden wij vorig jaar melden dat ons ledenbestand tot 1200 was gestegen, thans bedraagt ons ledental 1275. Een flinke stijging vond plaats als gevolg van de tentoonstelling 'Alles even groot, even vorstelijk', die in mei/juni in het kasteel over 800 jaar familie Van Wassenaer werd gehouden. Meerdere leden van onze vereniging hebben hieraan daadwerkelijk bijgedragen. Opvallend is, dat onze leden niet alleen uit de regio komen, maar uit het hele land, zelfs uit het buitenland.

Twickelblad

Door de vele problemen die het op tijd verschijnen van het Twickelblad steeds opleverde, is de redactie overgestapt op een andere drukker. Dit betekende wel een

Op de Twickeldag konden de leden ook een wandeling maken over de Breede Riet.

Foto's: Y. Rieschke.

flinke prijsverhoging. Het bestuur heeft zich beraden over de financiële opvang hiervan.

Activiteiten

In de activiteitencommissie heeft de heer Van Beem, die vele jaren het voorzitterschap bekleedde, zijn plaats overgedragen aan de heer D. Storm. Het verenigingsjaar heeft weer vele activiteiten gekend.

De eerste activiteit van het afgelopen jaar betrof een dialezing op 22 maart -na onze vorige jaarvergadering- door de heer Kleerebezem. Hij hield een boeiend betoog over het onderwerp 'Watertorens en de watervoorziening van kasteel Twickel'.

Op 29 maart werd samen met het I.V.N. en het W.N.F. een avond georganiseerd waar de heer Van Limbeek sprak over 'Water in Twente'. Er waren 80 aanwezigen.

Op 24 april hield mevrouw Bolusset-Brunt een dialezing over de familie Van Wassenaer, dit in verband met de tentoonstelling die in het kasteel zou worden gehouden. De 80 toehoorders genoten van een interessant en zeer gedegen verhaal.

Op zaterdag, 18 augustus werd een fietstocht georganiseerd. Er waren 60 aanmeldingen, doch door het bijzonder slechte weer 's morgens bestond de vrees dat de tocht niet door kon gaan. Toen echter 's middags het weer opknapt en het zelfs zonnig werd, kwamen nog 35 enthousiastelingen opdagen, die hebben genoten van een bijzondere tocht door het prachtige Twickelse landschap. Uit de deelnemers kwam het verzoek om de fietstocht als een vaste jaarlijkse activiteit te laten terugkeren.

Vanwege de tentoonstelling 'Alles even groot, even vorstelijk' in de maanden mei en juni, die onze leden met f 10,00 reductie konden bezoeken, werd er dit jaar geen kasteeldag gehouden.

Tijdens de Twickeldag op 1 september brachten de ongeveer 100 deelnemers een bezoek aan de Breede Riet, de moestuin, de Wendezoete en kwekerij 'De Border'. De aanwezigen werden met huifkarren van de ene naar

de andere activiteit vervoerd en bij 't Hoogspel werd een maaltijd geserveerd. Het was een zeer geslaagd evenement

Op 7 november hield de heer Reynders een interessante lezing met dia's over 'Huys Hengelo'. Er waren 50 aanwezigen. Inmiddels is de Activiteitencommissie alweer druk bezig met de organisatie van diverse evenementen voor dit jaar.

Financiën

Het jaar 2001 laat een tekort zien van f 4044,46. Dit werd veroorzaakt door de gestegen kosten van het Twickelblad en doordat de georganiseerde activiteiten duurder zijn uitgevallen dan het begrote tekort van f 1500,97. Verder wordt verwezen naar het financieel verslag van de penningmeester.

Bestuur

Binnen het bestuur heeft mevrouw Vreeman zich wegens tijdgebrek niet herkiesbaar gesteld. In haar plaats werd benoemd mevrouw Leyssius, die toetrad als vertegenwoordigster van de groep vrijwilligers van de Stichting.

In het afgelopen jaar kwam het bestuur acht maal in vergadering bijeen. Ook werd enkele malen overleg gepleegd met de rentmeester en het Stichtingsbestuur van Twickel, waarbij ter sprake zijn gekomen de landgoedwinkels, het Twickelblad, de schoningsdagen, de plannen van de heer Van Gessel en het Structuurplan van de gemeente Borne. Ook bijeenkomsten van andere instellingen werden door bestuursleden bijgewoond, zoals vergaderingen belegd door Natuur en Milieu Overijssel over de Netwerkstad Twente, een rondetafelgesprek met vertegenwoordigers van de verschillende natuur- en milieugroepen in de regio over de plannen van Landschapsarchitect Van Gessel, enkele bijeenkomsten in 'de Zwanenhof', georganiseerd door de gemeente Borne in verband met de Structuurnota en vergaderingen van 'De Groene Hof'.

Een gedeelte van het archief van de vereniging is ondergebracht bij de heer Aalderink. Het bestuur heeft dit jaar een website geopend met allerlei interessante gegevens over onze vereniging. Ter ondersteuning van de vele activiteiten is het bestuur overgegaan tot de aanschaf van een diaprojector met scherm.

Jan Hakstegen

Secretaris Vereniging Vrienden van Twickel

Peiling onder erfpachters en huurders

In het vorige Twickelblad zijn de resultaten van een enquête onder bewoners van Twickelpanden gepubliceerd. Inmiddels is er tussen de initiatiefnemers van de enquête en de Stichting Twickel, de voorzitter van het bestuur en de rentmeester, van gedachten gewisseld over de uitkomsten van het onderzoek. Samengevat leverde dat de volgende voorlopige conclusies op:

Erve De Veldmolen.

Foto: J. Mulder.

- * Vanuit Twickel staat men positief tegenover het verbeteren van de communicatie tussen erfpachters/huurders en Twickel.
- * Het is ook van groot belang dat er een goede communicatie is tussen de bewoners onderling mede om bijvoorbeeld het begrip tussen pachters en bewoners te versterken.
- * Waarschijnlijk zijn bijeenkomsten voor alle bewoners en pachters van een buurtschap het beste middel om de communicatie met Twickel, maar ook onderling te versterken. Voor een dergelijke bijeenkomst moet dan wel een duidelijke aanleiding bestaan.
- * Om algemene informatie over de Stichting Twickel en over het te voeren beleid goed te kunnen communiceren is het wellicht nuttig dat er een algemene brochure komt.

Gezien de beperkte respons op de enquête lijkt het bestaansrecht van een vertegenwoordiging van erfpachters/huurders in de vorm van een commissie vooralsnog niet groot. We moeten ons hierbij realiseren dat iedere bewoner een individueel contract heeft met Twickel.

Fons Lohuis
Albert Schimmelpenninck

Weg Delden - Borne een racebaan

Onder de kop 'Weg door Twickel lijkt wel een racebaan' werd op donderdag, 18 april in *Twentsche Courant Tubantia* gewezen op de dikwijls levensgevaarlijke situatie op de weg Delden - Borne. Een dag later volgde er weer een artikel met reacties van de heer Van de Woerd. Metingen door de politie Twente hebben duidelijk gemaakt dat de weg door veel automobilisten als racebaan wordt gebruikt. Politiewoordvoerder Holslag zegt in het artikel dat er nog nooit doden zijn gevallen. Dit is niet juist. Er zijn mij twee dodelijke ongevallen op die weg bekend.

Enige maanden geleden heeft de 'Vereniging Vrienden van Twickel' reeds op het gevaar gewezen in een brief aan de heer Waanders van de Eenheid Wegen en Kanalen, Sectie Oost van de Provincie. Dit gebeurde na een artikel in dezelfde krant waarin werd beschreven hoe een wielrijder ternauwernood het vege lijf kon redden. Het is bij onze vereniging bekend dat de weg over een aantal jaren grondig zal worden aangepakt. In afwachting daarvan hebben wij toen, om ongelukken te voorkomen, de provincie verzocht een deel van de maatregelen reeds op zo kort mogelijke termijn van toepassing te verklaren. Dit kan zonder veel kosten geschieden.

In het artikel van 18 april erkent de heer Waanders dat een deel van de maatregelen wel eerder is uit te voeren. En dat betreft nu juist onze voorstellen van enkele maanden geleden. Daarom is de Vereniging Vrienden van Twickel blij met deze aandacht voor onveiligheid op de weg Delden - Borne.

Mevrouw Van Driel, wethouder van Openbare Werken, voelt er niets voor om op de definitieve aanpak van de weg vooruit te lopen. Moeten er dan eerst meer slachtoffers vallen? Wel wil zij trachten flitspalen langs de weg geplaatst te krijgen. Op zich is dit verheugend, maar daarmee kiest zij voor een duurdere oplossing. Er dient niet langer te worden gepraat of gestudeerd, maar er moet actie worden ondernomen. Of dit nu flitspalen worden of 60-kilometerborden, of beide, maar een inhaalverbod zal zeker noodzakelijk zijn.

Jan Hakstegen

Secretaris Vereniging Vrienden van Twickel

Korte berichten

Weg opgeruimd

In Dieren werd een landbouwweg die aansluit op de Doesburgsedijk, opgeruimd. Deze weg is aangelegd rond 1970. Dit gebeurde vooruitlopend op het doortrekken van de snelweg rond 1970. Aangezien dit plan van de baan is, had deze weg geen functie meer. De gemeente was bereid de weg over te dragen aan de Stichting Twickel. Dit bood de stichting de unieke mogelijkheid om een weg te verwijderen uit het landschap. Iets dat verder zelden gebeurt in deze tijd, waarin het netwerk van wegen meestal alleen maar wordt uitgebreid.

De landbouwweg die aansluit op de Doesburgsedijk, is opgeruimd.
Foto: A.H. Schimmelpenninck.

Aankoop erve Veldsnijder

De Stichting Twickel heeft overeenstemming bereikt met de erven van de heer Pot over de aankoop van de boerderij Veldsnijder te Stepelo nabij Haaksbergen. De boerderij ligt direct aan de zuidelijke grens van delen van het landgoed Twickel bij Beckum. Het grenst ook aan het Veldsnijdersven dat enkele jaren geleden al werd aangekocht. De aankoop vormt een mooie afronding aan de zuidkant van het landgoed. Tevens kon door deze aankoop de agrarische structuur van een viertal pachtbedrijven ten zuiden van Beckum worden verbeterd. Het ligt in de bedoeling de pas aangekochte boerderij Veldsnijder in erfpacht uit te geven voor woondoeleinden.

A.H. Schimmelpenninck

Het erve Veldsnijder.
Foto: A.H. Schimmelpenninck.

Vereniging Vrienden van Twickel

Lezing op 21 maart

Evenals de voorgaande jaren werd ook deze keer een gezamenlijke bijeenkomst van IVN, WNF en VVT in 't Hoogspel belegd. De organisatie hiervan was dit jaar in handen van IVN Overijssel. Zij had gekozen voor een dialezing over het onderwerp 'Het oorspronkelijke bomenbestand in Europa', met als spreker de heer B. Maas uit Utrecht. Het IVN stelde echter wel, dat er een mogelijkheid bestond dat deze lezing niet door zou kunnen gaan. In dat geval zou de heer Hurkmans, voorzitter van IVN Overijssel, een lezing geven over 'Orchideeën in Europa'.

Al vijf à zes weken tevoren was het bij het IVN bekend dat de oorspronkelijke lezing moest vervallen. Het bestuur van de VVT, noch dat van het WNF werd hiervan tijdig op de hoogte gesteld.

Voor de vele aanwezigen op 21 maart was dit een grote tegenvaller. Het bestuur van de VVT betreurt deze situatie ten zeerste.

Contributie

Inmiddels hebben veel leden hun contributie voor 2002 overgemaakt. Velen van hen zijn blijkbaar nog niet gewend aan het nieuwe bedrag, zoals dat tijdens de jaarvergadering van 28 februari 2002 is vastgesteld op Euro 14,00. Een steeds terugkomende vergissing is namelijk dat men het vroegere bedrag van f 25,00 heeft omgerekend op Euro 11,34 of Euro 12,50.

De penningmeester verzoekt daarom een ieder, die te weinig heeft overgemaakt, dit alsnog aan te vullen tot Euro 14,00. Ook degenen die hun contributie in het geheel nog niet hebben overgemaakt, wordt verzocht dit thans zo snel mogelijk te doen. Het gironummer is 28 50 534 ten name van Vrienden van Twickel, Ververstraat 18 Borne.

Gerrit Aalderink

Agenda

Bij dit nummer van het Twickelblad is een brochure gevoegd met gegevens over de 'Bezienswaardigheden op het landgoed in 2002'.

7 juni en 12 juli

Op stap met de boswachter. Na het succes van het vorig seizoen zijn er ook in deze periode weer natuurwandelingen onder leiding van de boswachter. Verzamelen om 14.00 uur bij de parkeerplaats aan de Twickelerlaan. De wandeling duurt tot circa 16.00 uur. De kosten bedragen Euro 4,50 p.p., kinderen tot en met 12 jaar Euro 2,50. Opgave bij de Landgoedwinkel, tel: 074-376 10 20, email: info@twickel.nl.

14, 15 en 16 juni

Tentoonstelling 'Twickel in the picture' in het koetshuis en de paardenstallen van kasteel Twickel. Voor nadere informatie zie elders in dit nummer.

16 juni en 6 oktober

Zondagopenstelling van de Tuinen van Twickel van 11.00 - 17.00 uur.

4 tot en met 7 juli

Voorstelling 'Val van Paard' op het voorplein van kasteel Twickel. Voor nadere informatie zie elders in dit nummer.

18, 19 en 20 juli

Voorstelling 'Val van Paard' op de Carolinaberg in Dieren. Voor nadere informatie zie elders in dit nummer.

29 juli

Optreden van het Riccotti Ensemble. Elk jaar komt het Riccotti Ensemble een keer spelen op Twickel. Dit jaar zal dit zijn op maandag 29 juli om 20.00 uur. De toegang is vrij voor iedereen. Nadere informatie bij de landgoedwinkel.

1 september

Moestuin van 11.00 - 17.00 uur.

2, 9 en 16 september

'V.O.C., Exotische gewassen en Oranjerieën', lezing door de heer H. Saaltink. De dag begint om 10.00 uur met koffie en een Twickel taartje. Om 10.30 uur begint de lezing, deze duurt tot 12.15 uur. Daarna is er een lunch die voornamelijk is samengesteld met landgoedproducten. Vervolgens wordt u door een gids meegenomen door de tuinen en het park en om 15.00 uur is er thee in de Oranjerie. Het programma wordt afgesloten met een bezoek aan de moestuin, waar u ook een bezoek kunt brengen aan kwekerij 'De Border'. De kosten voor deze dag bedragen Euro 45,- p.p.

Opgave bij de landgoedwinkel, tel: 074 - 376 1020 of email: info@twickel.nl.

14 en 15 september

Openstelling van het landschapspark op het Hof te Dieren in het kader van Open Monumentendag. Op 14 september open van 10.00 - 17.00 uur; op 15 september van 11.00 - 17.00 uur.

23 september

Workshop aquarelleren in de Oranjerie van Twickel.

Het programma start om 10.00 uur en eindigt om 16.00 uur. Koffie, lunch, thee en materialen zijn inbegrepen. De kosten bedragen Euro 45,- p.p.

Opgave bij de Landgoedwinkel, tel: 074 - 376 1020 of email: info@twickel.nl.

De Brittenburg

Jaarlijks wordt op kasteel Duivenvoorde bij Voorschoten een kleine tentoonstelling ingericht over een onderwerp dat betrekking heeft op de familie of het huis. Dit jaar wordt onder de titel 'In de Ban van de Brittenburg: Duivenvoorde en het verdwenen Romeinse fort bij Katwijk' de aandacht gericht op het (vermeende) Romeinse fort, waarvan de funderingen in de loop der eeuwen regelmatig bij laag water op het strand droogvielen. Het 'Brittenburg-verhaal' begint bij Jan II van Wassenaer (1483 - 1523). Jan II was ambachtsheer van Katwijk, en lid van het geslacht Van Wassenaer dat Duivenvoorde van de middeleeuwen tot ver in de 18e eeuw in bezit had. Hij liet de funderingen van de Brittenburg in 1520 afgraven. Stenen met inscripties en andere Romeinse oudheden werden overgebracht naar zijn huis in Den Haag. Twee Romeinse gedenksteden werden eind 17e eeuw ingemetseld in het voorhuis van Duivenvoorde. Ook latere leden van het geslacht Van Wassenaer waren 'in de ban van de Brittenburg'.

Nog niet eerder waren zoveel Brittenburg-vondsten op één plek bijeen. Uit kasteel Twickel is een gedicht te zien dat werd opgedragen aan Jacob van Wassenaer Obdam en zijn neef Jacob van Wassenaer Duivenvoorde. Een van de afbeeldingen bij dit gedicht toont de plattegrond van de Brittenburg.

De tentoonstelling maakt deel uit van de vaste rondleiding, maar op aanvraag is het ook mogelijk een speciale Brittenburg rondleiding mee te maken.

Rondleidingen van 1 mei - 1 oktober van di t/m za om 14.00 en 15.30 uur. Kosten Euro 4,25, kinderen tot 16 jaar Euro 2,50.

Nadere informatie:
www.kasteelduivenvoorde.nl

Het vellen van de eiken aan de Twickelerlaan geschiedde met inzet van een hoogwerker. Verschillende personeelsleden van Twickel maakten van deze attractie gebruik om enkele ongewone foto's te schieten.
Foto: A.J. van den Tweel.